

NE BIS IN IDEM

Када прекршајни суд, супротно одредбама члана 183. став 2. и 3. Закона о прекршајима („Службени гласник РС“, бр. 65/2013... 91/2019), не достави списе надлежном суду на даљи поступак, већ донесе решење о обустави прекршајног поступка, чиме учини битну повреду прекршајног поступка, такво решење прекршајног суда не представља пресуђену ствар у даљем току кривичног поступка против истог лица.

Из образложења:

„Пресудом Основног суда окривљени АА оглашен је кривим због извршења кривичног дела насилничко понашање из члана 344. став 2. у вези става 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 6 месеци. Истом пресудом одлучено је о трошковима кривичног поступка и имовинскоправном захтеву оштећене, а како је то ближе опредељено у изреци.

Пресудом Вишег суда одбијена је као неоснована жалба браниоца окривљеног АА и пресуда Основног суда, потврђена.

Бранилац окривљеног у поднетом захтеву за заштиту законитости, иако не нумерише, указује на битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 1) ЗКП, наводима да је побијаним пресудама повређено начело „ne bis in idem“, односно дошло је до повреде закона из члана 4. ЗКП, који изричито прописује да нико не може бити гоњен за кривично дело, за које је одлуком суда правноснажно ослобођен или осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или је поступак правноснажно обустављен, с обзиром да је решењем Прекршајног суда правноснажно обустављен поступак против овде окривљеног, због прекршаја из члана 9. став 1. Закона о јавном реду и миру.

Начело правне сигурности, коју пружају цитиране одредбе које регулишу примену начела „ne bis in idem“, у кривичним стварима није апсолутно. Наиме, прекршајни поступак против АА, нити је у складу са потребним стандардима делотворности према пракси ЕСЈП, нити је окончан у складу са прописима домаћег законодавства, обзиром да је у конкретном случају дошло до погрешне обуставе прекршајног поступка (Маргуш против Хрватске). Члан 4. став 2. Протокола број 7. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода изричито је дозволио државама уговорницама да поново покрену поступак на штету оптуженог, ако је између осталог, у ранијем поступку дошло до битне повреде, када могу постојати de facto или de jure препреке за поновно покретање поступка. Таква „битна повреда“ се десила и у конкретном случају, јер је против окривљеног обустављен прекршајни поступак, супротно члану 183. Закона о прекршајима.

Одредбом члана 183. Закона о прекршајима, прописано је: у ставу 1. да кад надлежни суд прими захтев за покретање прекршајног поступка, испитаће да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка и одлучити о даљем току поступка; у ставу 2. да када захтев садржи податке о томе да је поводом истог догађаја покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ, прекршајни суд ће списе предмета доставити надлежном суду на даље поступање и о томе обавестити подносиоца захтева; у ставу 3. да ће на начин из става 2. овог члана суд поступити и када у току поступка сазна да се поводом истог догађаја води кривични поступак или поступак за привредни преступ.

Прекршајни суд је, супротно цитираном члану Закона о прекршајима, донео решење о обустави прекршајног поступка, уместо да списе предмета достави надлежном суду на даље поступање и о томе обавести подносиоца захтева, обзиром да је да је поводом истог догађаја против окривљеног АА покренут кривични поступак, о чему је тај суд и био обавештен од стране овлашћених службених лица. На описани начин, прекршајни суд је учинио битну повреду одредаба прекршајног поступка из члана 264. став 2. тачка 4) Закона о прекршајима.

По ставу ЕСЈП мора постојати могућност за националне власти да исправе наведене повреде члана 4. Протокола број 7. на домаћем нивоу, јер би у супротном принцип супсидијарности у многоме изгубио своју применљивост. По ставу Врховног суда, а у ситуацији када је учињена битна повреда одредаба прекршајног поступка, кривични суд (Основни суд) је успео да „исправи“ спорну ситуацију вођењем поступка и доношењем пресуде, којом је окривљеног АА огласио кривим због извршења кривичног дела насилничко понашање из члана 344. став 2. у вези става 1. КЗ и осудио на казну затвора у трајању од 6 месеци, те су тиме остварени потребни стандарди делотворности према пракси ЕСЈП.

Стога су, по налажењу Врховног суда, неосновани наводи захтева за заштиту законитости, којима се указује на битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 1) ЗКП, односно повреду начела „ne bis in idem“.

(Сентенца из пресуде Врховног суда Кзз 1340/2023 од 20.2.2024. године, утврђена на седници Кривичног одељења од 30.9.2024. године)